

DEBRECENI ÍTÉLŐTÁBLA

Pf.II.20.423/2007/8. szám

A M A G Y A R K Ö Z T Á R S A S Á G N E V É B E N !

A Debreceni Ítéltábla a Sarkadi és Társai Ügyvédi Iroda (ügyintéző: Dr. Balogh Ákos ügyvéd, Budapest, Rómer Flóris utca 55. szám) által képviselt ...(...) felperesnek - a Dr. T. J. jogtanácsos (...) által képviselt ... Közigazgatási Hivatal (...) alperes ellen közigazgatási jogkörben okozott kár megfizetése iránt indított perében a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bíróság 1.P.20.912/2006/22. számú ítélete ellen a felperes által 23. sorszám alatt előterjesztett és a fellebbezési eljárásban 6. sorszám alatt kiegészített és indokolt fellebbezés folytán meghozta a következő

í t é l e t e t :

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg 15 nap alatt az alperesnek 300 000 (Háromszázezer) forint fellebbezési eljárási költséget, és térítsen meg az Államnak külön felhívásra 801 580 (Nyolcszázegyezer-ötszáznyolcvan) forint fellebbezési illetéket.

Az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

I n d o k o l á s :

Az 1998-ban alapított ... Alapfokú Művészeti Magániskolának a fenntartója 1999. augusztus 1-től 2003. augusztus 31-ig, mint egyéni vállalkozó, a felperes, míg főigazgatója 1998. szeptember 1-től kezdődően B. P. volt. A felperes 2003. augusztus 31-vel az iskola fenntartói jogait átadta a ... Alapítványnak, majd egyéni vállalkozói jogviszonyát 2004. április 21-vel megszüntette. A ... Főjegyző a 2006. október 10-én kelt határozatában az intézmény működési engedélyét 2006. szeptember 1-jével visszavonta, egyidejűleg törölte az intézményt a nyilvántartásból. Az első fokon jogerőre emelkedett határozat alapján az intézmény 2006. szeptember 1-vel jogutód nélkül megszűnt. A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény perbeli időszakban hatályos 118. §-ának rendelkezései szerint az állam a nem állami, illetőleg nem helyi önkormányzati oktatási intézmények feladatainak ellátására a mindenkorai költségvetési törvényben meghatározott normatív költségvetési hozzájárulást biztosított a fenntartók részére, amelynek az igénylésére és folyósítására vonatkozóan a 20/1997. (II. 13.) Korm rendelet (R.) tartalmazott részletes szabályokat. A normatív hozzájárulás megállapítása és folyósítása 2001. március 31-ig az alperes

jogelődjenek, ezt követően az illetékes Területi Államháztartási Hivatalnak, 2003. június 30-tól kezdődően pedig - a területi államháztartási hivatalok átszervezése folytán - a jogutódnak tekintendő Magyar Államkincstár Területi Igazgatóságának a hatáskörébe tartozott.

2000. szeptemberében a felperes bővítette a tagintézmények körét, ezért a létszámnövekedésre hivatkozva 2000. szeptember 15-én, október 2-án és október 6-án a korábban a 2000/2001. tanévre már megállapított és folyósított normatív hozzájárulást meghaladóan további normatív hozzájárulási összeg megállapítását és folyósítását is kérte.

Az alperes jogelődjenek a módosított igénylés tárgyában első ízben meghozott .../2000. számú és a már korábban megállapított normatív hozzájárulás folyósítását, illetőleg a normatív hozzájárulás kibővített kérelmek szerinti megállapítására irányuló eljárást felfüggesztő határozatát a felettes szervként eljáró oktatási miniszter törvénysértés miatt megsemmisítette és utasította az elsőfokú szervet a normatív állami hozzájárulás 2000. szeptember 1-jei tanulói létszámnak megfelelő 8 napon belüli megállapítására. Az alperes jogelődje az elrendelt új eljárás során a .../2001. számú határozatával a normatív állami hozzájárulás mértékét a benyújtott adatlapok alapján ugyan megállapította, a folyósítást azonban ismételten felfüggesztette az általa a tagiskolák székhelye szerinti illetékes megyei főjegyzőknél kezdeményezett törvényességi ellenőrzési vizsgálat befejezéséig. Az új eljárás során hozott határozatot az oktatási miniszter ugyancsak törvénysértés miatt megsemmisítette és utasította az alperes jogelődjét a hozzájárulás folyósításának megkezdésére. Az alperesi jogelőd az ezt követően meghozott .../2001. és .../2001. számú határozatában az időközben a felperes által benyújtott további igénylések figyelembevételével újból megállapította, immár a 2001. január 1-jét követő időszakra is a felperesnek járó normatív hozzájárulás összegét. A folyósítást azonban a határozatban megnevezett tagiskolákra vonatkozóan ugyancsak a főjegyzők által folytatott törvényességi vizsgálatokra hivatkozással felfüggesztette, míg a ... és Környéke Tagiskolára vonatkozóan az igényt teljes egészében elutasította a tagiskola működésének engedélyezése iránti kérelem jogerős elutasítására tekintettel. Az Oktatási Minisztérium a fellebbezési eljárás során az alperes jogelődjenek e két határozatát megváltoztatva megállapította, hogy noha a működéshez szükséges jogszabályi feltételek nem teljesültek, a beiratkozott gyermekek érdekére tekintettel a felperes jogosult a ... és Környéke Tagiskola esetében is a 2000/2001. tanévre a normatív állami hozzájárulásra. Az időközben bekövetkezett hatásköri változásokra tekintettel már az illetékes területi államháztartási hivatal vezetőjét hívta fel e tagiskola esetében a normatív hozzájárulás összegének megállapítására és folyósítására.

Végül a felperes a ... Területi Államháztartási Hivatal 2001. április 27-én meghozott .../2001., illetve a 2001. május 9-én meghozott .../2001. számú határozatainak alapján csak 2001. március 27-től június 12-ig és több részletben jutott hozzá a részére a 2000/2001. tanévre jogerősen megállapított normatív hozzájárulás különbözeti, azaz az alperes jogelődje által 2000 szeptember és október hónapra folyósított támogatásokat meghaladó összegéhez.

A közigazgatási jogkörben okozott kár megtérítése iránti pert eredetileg a felperesen kívül maga az oktatási intézmény is megindította az alperes ellen, és az eredeti keresetükben vagyoni kárként a normatív állami hozzájárulás törvényes kamatait (11+8%), a főállású és óraadó munkavállalókat megillető munkabér késedelmes teljesítése miatti kamatokat (11+8%), a közszolgáltatók és egyéb jogosultak részére a késedelmes teljesítés miatt kifizetett költségeket, majd utóbb az APEH részére fizetett késedelmi kamatot és pótlékot, valamint az elmaradt hasznot és mindezek után törvényes kamatokat igényelték az alperestől, aki ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte.

A Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bíróság 4.P.20.206/2002. szám alatt hozott kereset elutasító ítéletét a Pp. akkor hatályos hatásköri szabályai szerint másodfokú bírósággént eljáró Legfelsőbb Bíróság a Pf.V.25.855/2002/6. számú végzésével hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasította. A végzés indokolásában kifejtette, hogy az alperes a jogszabály teljesen és nyilvánvalóan egyértelmű rendelkezéseit figyelmen kívül hagyó magatartásával olyan jogellenes és felróható mulasztást tanúsított, amely megalapozhatja a Ptk. 349. §-ának (1) bekezdése és a Ptk. 339. §-ának (1) bekezdése szerinti kárfelelősségét. A teljes tényállás megállapításához azonban a bizonyítási eljárásnak nagy terjedelmű kiegészítése szükséges, mert az elsőfokú bíróság téves jogi álláspontja miatt nem vizsgálta azt, hogy a kártérítésnek a Ptk. 339. §-a (1) bekezdésében szabályozott további feltételei fennállnak-e, ezért szükséges az elsőfokú eljárás megismétlése.

Az új eljárás során az elsőfokú bíróság első fokon jogerőssé vált részítéletével a felperesek nem vagyoni kárigényét elutasította, közbenső ítéletében pedig megállapította, hogy a normatív állami hozzájárulás megállapításával és kiutalásával kapcsolatban bekövetkezett kárért az alperes felelősséggel tartozik. Az elsőfokú ítéletet a Pp. hatásköri szabályainak megváltozása folytán másodfokon felülbíráló Debreceni Ítéltábla a közbenső ítéletében az elsőfokú közbenső ítéletet részben megváltoztatta behatárolva az alperes azon magatartását, illetve azt az időszakot, amelynek következtében, illetve amely alatt keletkezett károkért az alperes a jogellenes és felróható magatartása folytán felelőssé tehető.

A Legfelsőbb Bíróság a felperesek felülvizsgálati kérelme folytán meghozott Pfv.III.21.397/2005/5. számú közbenső ítéletében az ítéltábla jogerős közbenső ítéletét hatályon kívül helyezte, az elsőfokú bíróság közbenső ítéletét megváltoztatta. Megállapította az alperes kártérítő felelősségét azokért a károkért, amelyeket az általa hozott normatív állami hozzájárulás megállapításáról és folyósításáról szóló határozatainak felfüggesztésével a II. r. felperesnek okozott a hozzájárulás tényleges folyósításáig, beleértve azt a határozatot is, amellyel a ... Körzeti Tagiskola igényét elutasította. Utalva arra, hogy a felülvizsgálati kérelmet a tárgyaláson már csak a II. r. felperes tartotta fenn, rámutatott arra, hogy a korábbi, Legfelsőbb Bíróság által hozott hatályon kívül helyező végzésben foglaltakhoz az elsőfokú bíróság az új eljárás során - tekintve, hogy az újabb eljárás során sem új tények, sem új bizonyítékok nem merültek fel - kötve volt. Ez a kötöttség kiterjedt a fellebbezési felülbírálatra is, függetlenül attól, hogy időközben hatásköri jogszabályváltozás folytán másodfokú bírósággént már a Debreceni Ítéltábla járt el. A másodfokú közbenső ítéletet mind eljárási okból, mind az anyagi jogszabályok téves

alkalmazása miatt jogszabálysértőnek találta, figyelemmel arra, hogy a másodfokú közbenső ítélet az azonos érdemi és felfüggesztő határozatok között indokolatlanul és következetlenül tett különbséget. Az alperes valamennyi keresettel támadott határozata érdemi határozatnak tekintendő, az alperesnek tehát, minthogy a határozatai azonnali végrehajtását nem rendelte el, az Áe. 63. §-ának (1) bekezdésére figyelemmel a fellebbezések elbírálásig a megállapított hozzájárulásokat folyósítania kellett volna. A folyósítás mellőzésére sem a közoktatásról szóló törvény, sem az R. különös szabályai szerint sem volt törvényes lehetőség, s minthogy e jogszabályi rendelkezések tartalma világos és egyszerűen megállapítható, az alperes a kártérítési felelőssége alól magát kimenteni nem tudta.

A közbenső ítélet meghozatalát követően tovább folytatódó eljárásban az elsőfokú bíróság az I. r. felperes jogutód nélküli megszűnésére tekintettel a közte és az alperes között folyamatban volt pert megszüntette. A II. r. felperes pedig a korábban előterjesztett keresetét akként módosította, hogy az alperest elsődlegesen az R. 17. §-a szerinti, a késedelmes folyósítás miatt az intézmény-fenntartót megillető, a jegybanki alapkamat kétszeresének megfelelő összegű késedelmi kamattal azonos összegű 13 359 661 Ft és az után 2001. június 12-től számított kamat megfizetésére kérte kötelezni. Az eljárás során becsatolta a Magyar Államkincstár ... Területi Igazgatóságának a 2000. március 29-én meghozott .../2007. sorszámú végzését, amelyben a felperes késedelmesen megfizetett normatíva utáni kamatigénye ügyében indított eljárást a 2004. évi CXL. tv. (Ket.) 31. §-ának d) pontja alapján arra tekintettel, hogy annak folytatása okafogyottá vált, megszüntette, megállapítva, hogy a felperes követelése az általa korábban végzett intézmény-fenntartói feladat ellátáshoz kapcsolódott, azonban a felperes intézmény-fenntartói jogállása megszűnt, mint magánszemély pedig a követelését az R. alapján már nem érvényesítheti. A végzés fellebbezés hiányában első fokon jogerőre emelkedett.

A felperes másodlagos kereseti kérelme a Ptk. 301. §-a szerint számított késedelmi kamat, mint káráltány címén 6 751 126 Ft és annak 2001. június 12-től számított kamatai megfizetésére való kötelezésre irányult, hivatkozva arra, hogy a normatív hozzájárulás folyósításának felfüggesztése alatt a tagintézmények működtetésének finanszírozását saját forrásaiból, kötelezettségeinek halogatásával, kölcsönökből kellett megoldania. Miután az ebből adódó befektetési és kamatvesztésének pontos bizonyítása lehetetlen, az idegen pénz használataért a Ptk. 301. §-ában szabályozottak szerint objektív jogkövetkezményként járó késedelmi kamat minimum káráltányként megilleti. Az ezt meghaladó kárát bizonyítani nem kívánta.

Az alperes ellenkérelme változatlanul a kereset elutasítására irányult, hivatkozva arra, hogy egyes tagiskolák esetében a felperes nem időben, illetve hiányosan csatolta az igénylési lapot, a hiánypótlásra felszólítása nem vezetett eredményre, 2000. szeptember és október hónapokra egyébként is csak előleg folyósítására került sor, amely után kamat a felperest nem illeti meg. A kamatigényt a felperesnek egyébként is az éves elszámolási kötelezettség időpontjában kellett volna érvényesítenie, azonban ezt elmulasztotta. Hivatkozott továbbá arra is, hogy az igénylőlapok nem szabályosan voltak benyújtva, mert mint ahogy azt a

büntető bíróság ítéletében megállapította, 68 igénylőlapra a főigazgató aláhamisította a felperes fenntartó aláírását, emellett a főigazgató az e minőségében történt aláírásának időpontjában még nem volt mentesítve a korábbi elítéléséből eredő büntetett előélethez fűződő hátrányok alól. A másodlagos kereseti kérelemmel kapcsolatban az alperes arra hivatkozott, hogy a normatív hozzájárulás részletes szabályait az R. tartalmazza, ezért arra a Ptk. szabályai nem alkalmazhatóak. A hozzájárulás célhoz kötött, így ebből a fenntartónak jövedelme nem származhat. A felperes egyébként sem tett eleget kárelhárítási, illetőleg kárenyhítési kötelezettségének, amikor az R. szerinti kamatot időben nem igényelte. Mindezekre tekintettel az alperes jogelődjének mulasztásával okozati összefüggésben a felperesnek kára nem keletkezhetett.

Az elsőfokú bíróság ítéletében a felperes keresetét elutasította, megállapította, hogy a felek eljárási költségeiket maguk viselik és kötelezte a felperest az eljárási illeték külön felhívásra történő megtérítésére.

Az elsődleges kereset esetében az R. szerinti feltételeket megvizsgálva megállapította, hogy az ott szabályozott külön feltételek 2000. évre vonatkozóan ugyan teljesültek a felperes esetében, azonban az igénylések késedelmes benyújtására, több tagiskola esetében a működési engedély hiányára, illetőleg a szabálytalanul kitöltött adatlapokra tekintettel a felperes az R. szerinti kamatra nem tarthat igényt. A 2001. évre vonatkozóan pedig, miután a költségvetési év átlagában a normatív hozzájárulásban hiány nem volt kimutatható, ez okból nem tarthat alappal igényt a felperes az R. szerinti kamatra.

A másodlagosan előterjesztett keresettel kapcsolatban utalt arra, hogy a felperes eredetileg a kárát abban jelölte meg, hogy a folyósítás felfüggesztése alatt saját forrásaiból, kötelezettségeinek halogatásával és kölcsönökből volt kénytelen az intézmény működését finanszírozni. A jogerős közbenső ítélet meghozatalát követően folytatódó eljárásban azonban e keresetétől elállt, de ugyanezen indokok alapján és anélkül, hogy a ténylegesen a saját vagyonában bekövetkezett kárt az eljárás során bizonyította volna, kizárólag kárátalány címén és csak a Ptk. 301. §-ában szabályozott szerinti kamat megfizetésére kérte kötelezni az alperest. A Ptk. 301. §-ában szabályozott késedelmi kamat ugyan valóban kárátalány, az azonban annak az elmaradt jövedelemnek a kompenzálására szolgál, amelyet a fél a késedelmesen kifizetett összeg kockázat nélküli befektetésével biztonsággal elérhetett volna. A normatív hozzájárulás összege azonban nem befektethető, az R. alapján a meghatározott feladat ellátásáért és meghatározott jogcímen járt. A hasznosítás kizártsága folytán a felperes másodlagos keresete is teljes mértékben alaptalan.

Az elsőfokú ítélet ellen előterjesztett fellebbezésében a felperes annak megváltoztatását, a módosított keresetének helytadást és az alperes perköltségben való marasztalását kérte. Nem vitatta, hogy az elsőfokú bíróság a bizonyítást a szükséges körben lefolytatta és a tényállást helyesen állapította meg, azonban álláspontja szerint az elsőfokú ítélet jogi következtetései tévesek. Utalt arra, hogy a Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati eljárásban meghozott közbenső ítéletében megállapította azt, hogy a normatíva több hónapon keresztül történt visszatartása és késedelmes kiutalása az alperes felróható, jogellenes magatartásának a következménye. Az R. 17. §-ának rendelkezése alapján - figyelemmel

arra, hogy több, mint öt hónapon keresztül nem folyósította az alperes a normatív hozzájárulást - a jegybanki alapkamat kétszerese a fenntartót megilleti. Vitatta, hogy a 2000. szeptember és október hónapjára folyósított hozzájárulás csupán előleg lett volna, erről csak az R. 2004. augusztus 4-től hatályos szabályai rendelkeznek. A 2000. szeptemberre és októberre számított különbözet után ezért az alperes kamat fizetésére köteles.

A felperes álláspontja szerint súlyosan jogellenes, hogy az elsőfokú bíróság hat év elteltével átvette a közigazgatási szerv hatáskörét és érdemben vizsgálta azt, hogy 2001. áprilisában fennálltak-e a kamatfizetés különös feltételei, illetve hogy a Legfelsőbb Bíróság közbenső ítéletének meghozatalát követően vizsgálta az igénylőlapok szabályszerű benyújtását és a főigazgató alkalmazásának törvényességét, holott ez utóbbi fölött az alperesi jogelőd sem gyakorolt törvényességi felügyeletet.

Az R. szerinti kamat 2001 áprilisában, az elszámolással egyidejűleg lett volna esedékes, azonban a felperes ezt azért nem tudta érvényesíteni, mert a hátralék utolsó részletét a Magyar Államkincstár Területi Igazgatósága csak 2001 júniusában utalta ki. Miután az államigazgatási eljárás elhúzódása az alperesnek felróható, és ezzel okozati összefüggésben esett el a felperes a kamat igényelhetőségétől, az alperes köteles annak kifizetésére. A felperes egyébként a folyósítás felfüggesztése alatt számtalan esetben élt a jogorvoslati jogával, így terhére a kárelhárítási vagy kárenyhítési kötelezettség elmulasztása nem állapítható meg. Azok után pedig, hogy a felperes és az alperes jogelődje között az alaptalan eljárások és ellenőrzések kezdeményezése, a jogellenes határozatok meghozatala következtében a kapcsolat megromlott, a felperesnek nem volt arra garanciája, hogy az R. szerinti kamat iránti esetleges igénybejelentése alkalmas lett volna a kár elhárítására. A jogorvoslat elmulasztása egyébként sem zárja ki a közigazgatási szerv kártérítési felelősségét, ha a kár ezáltal sem lett volna elhárítható. Az R. szerinti késedelmi kamat objektív jogkövetkezmény, az a fenntartót a jogszabály alapján és külön kérelem vagy igénylés nélkül megillette.

A másodlagos kereseti kérelmet is fenntartva a felperes kifejtette, hogy az alperesnek felróható késedelmes folyósítás miatt a köztes időben a felperesnek kellett megoldani az iskolák működtetését. A mindebből adódó befektetési- és hitelvesztés pontos bizonyítása azonban lehetetlen, de a bírói gyakorlat egységes abban, hogy az idegen pénz használatáért járó térítésként a Ptk. szerinti késedelmi kamat, mint a törvény által megszabott minimum káráltalány követelése lehetséges. A Ptk. szerinti késedelmi kamat is objektív jogkövetkezmény, és alkalmazhatósága független attól, hogy a késedelem ténylegesen okozott-e kárt. Emellett „speciális” követelések után is megítélhető, így például a tartásdíj után, amit szintén csak meghatározott célra lehet fordítani.

A felperes külön támadta fellebbezésében az elsőfokú ítélet perköltségre vonatkozó rendelkezését, hivatkozva arra, hogy a felek oldalán felmerült költségek nagyságrendileg különböznek, minthogy a felperest a több éve folyó perben mindvégig ügyvédi iroda képviselte, ezzel szemben az alperes képviselőjét a vele köztisztviselői jogviszonyban álló jogtanácsos látta el. Kiemelten méltánytalannak tartotta, hogy az elsőfokú bíróság az eljárási illeték terhét nem osztotta meg a felek között.

Külön kitért arra, hogy ugyan a felperes az öt éve folyó eljárás alatt valóban megszűnt iskolafenntartónak lenni, a kárt azonban még a fenntartói jogviszonya alatt szenvedte el, utólag pedig nem szűnt meg a keresetösségi joga. Emellett az egyéni vállalkozásról szóló 1990. évi V. tv. rendelkezéseire figyelemmel a felperes esetében - elkülönült jogalanyiség hiányában - az egyéni vállalkozói jogviszony megszűnését követően sem következett be jogutódlás azzal, hogy a felperes a továbbiakban magánszemélyként perelte az alperest. Szükségtelennek találta az elsőfokú bíróság által az intézmények törvényes működésével, illetőleg a főigazgató ellen folyamatban volt büntetőeljárással kapcsolatos iratoknak beszerzése körében lefolytatott bizonyítási eljárást, utalva arra, hogy ezek a körülmények a Legfelsőbb Bíróság közbenső ítélete folytán már nem befolyásolják az alperes jogerősen megállapított kártérítési felelősségét.

A felperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú ítélet helybenhagyására irányult. Az indokolásban részben megismételve az általa már korábban előadottakat, külön kiemelte az igénylőlapok már ismertett okok miatti szabálytalanságát, a még működő intézmény ellen 2006-ban megindított különböző törvényességi ellenőrzési vizsgálatok elmarasztaló eredményét, az R. szerinti késedelmi kamatfizetési kötelezettséget kizáró feltételeket, valamint azt, hogy a per bírósága csak az alperes bejelentése folytán szerzett tudomást a per korábbi I. r. felperesének jogutód nélküli, valamint a felperes fenntartói jogviszonya megszűnéséről, ami a felperes jóhiszemű pervitelét is megkérdőjelezi.

A fellebbezés alaptalan.

A Pp. 213. §-ának (3) bekezdéséből, illetőleg a 229. §-ának (1) bekezdéséből következően, ha a bíróság a jog fennállását előzetesen közbenső ítélettel megállapította, ahhoz anyagi jogerő fűződik. A közbenső ítélettől a bíróság a tovább folytatódó eljárásban sem térhet el, az tehát csak rendkívüli perorvoslással támadható. (PK. 195. számú állásfoglalás)

Vizsgálva azt, hogy a bírói gyakorlat szerint a kártérítési perekben a közbenső ítélet rendelkező részének a jog fennállásának megállapítása szempontjából mire kell kiterjednie, a következők állapíthatók meg: a közbenső ítéletben el kell döntenie egyrészt a felperes károsodása bekövetkeztének tényét, másrészt a beállott kárnak a károkozó magatartásával való okozati összefüggését. (EBH. 2004. évi 1039. sorszám alatt közzétett eseti döntés) Eszerint tehát, ha a bíróság közbenső ítélettel megállapítja az alperes kártérítő felelősségét, ezáltal szükségképpen eldönti azt a kérdést is, hogy a felperesnek kára keletkezett, amely az alperes magatartásával, vagy mulasztásával okozati összefüggésben következett be, továbbá, hogy az alperes a kártérítő felelőssége alól magát kimenteni nem tudta. (Legfelsőbb Bíróság Pfv.III.20.125/2004/5. számú ítélete) Ehhez kapcsolódik az az eseti döntés is, mely szerint a kártérítési perben hozott közbenső ítéletnek a kártérítési felelősség feletti vitát végérvényesen le kell zárnia, és ehhez képest bizonyítást kell lefolytatnia annak érdekében, hogy kellő határozottsággal eldönthető legyen a kártérítési igénytel fellépő felet érte-e kár, és ez összefüggésben áll-e az érte felelőssé tenni kívánt személynek felróható okkal. (Legfelsőbb Bíróság Pf.V.21.351/1997/2. számú végzése) Ezen álláspontok következetes alkalmazása esetén a továbbfolytatódó eljárásban a kereset

elutasítására még abban az esetben sem kerülhet sor, ha azt a bizonyítás eredménye egyébként indokolná.

A Debreceni Ítéltábla az előbb ismertetett álláspontokat annyiban osztja, hogy miután a Ptk. 339. §-ának (1) bekezdéséből következően a jogellenesség a károkozásban nyilvánul meg, kártérítési perben közbenső ítélet valóban csak akkor hozható, ha az általános élettapasztalat szerint a felperes által a keresetben előadott tények, illetve a keresethez csatolt bizonyítékok alapján a kár bekövetkezése a bizonyossággal határos valószínűséggel fennállhat, bizonyított továbbá az alperes jogellenes magatartása és az, hogy e magatartás az alappal feltételezetten bekövetkezett kárral okozati összefüggésben áll, a felelősség alóli kimentés pedig sikerre nem vezetett. Nem dönti el azonban a közbenső ítélet azt a kérdést, hogy a keresetben konkrétan megjelölt egyes kártételek esetében a kár ténylegesen és a megállapított jogellenes és felróható magatartással okozati összefüggésben bekövetkezett-e, ezért a kár összegszerűsége (mértéke) tekintetében tovább folyó eljárásban a közbenső ítélet ellenére sem kizárt a kereset okozati összefüggés, vagy bizonyítottság hiánya miatt történő elutasítása, különös tekintettel a kereset időközbeni esetleges megváltoztatására. Mindezt azonban a fentiek szerint annak függvényében kell megítélni, hogy a közbenső ítélet rendelkező része annak indokolásával egybevetve hogyan határozta meg az elbírált jogot, illetőleg annak terjedelmét.

A Pp. 220. §-ának rendelkezéséből következően ugyanis a bíróság érdemi döntését a rendelkező rész tartalmazza, következésképpen az ítélt dolog tartalma is az ítélet rendelkező részével azonosítható. Az ítélet indokolása az érdemi döntés ténybeli és jogi alapjait foglalja magában, ezért az ítélt dolog szempontjából az indokolásnak az elbírált jog azonosítása, terjedelmének meghatározása szempontjából van jelentősége.

A perbeli ügyben a felperes sem a Legfelsőbb Bíróság korábbi, Pf.V.25.855/2002/6. sorszámú végzésének meghozatalát megelőző eljárásban, sem pedig a Legfelsőbb Bíróság közbenső ítéletének meghozatalát megelőző eljárásában nem csatolt olyan bizonyítékot, amely a részben módosított eredeti keresetében megjelölt egyes kártételek tényleges felmerülését alátámasztotta volna. Nem álltak rendelkezésre a perben olyan adatok, amelyek alapján tényként lehetett volna megállapítani például azt, hogy a felperes a normatív állami hozzájárulás folyósításának felfüggesztése miatt a főállású és óraadó munkavállalóinak késedelmesen kifizetett munkabér, illetve a közszolgáltatók és egyéb jogosultak részére késedelmesen teljesített kifizetések után saját vagyona terhére fizetett volna késedelmi kamatot, mert e vonatkozásban kizárólag a felperes egyoldalú nyilatkozata állt rendelkezésre. A Legfelsőbb Bíróság közbenső ítéletének rendelkező része ugyan megállapította azt, hogy az alperes mindazon károkért felel, amelyeket az ott meghatározott törvénysértő eljárások következtében a felperesnek okozott, de az indokolásban nem utalt arra, hogy a felperes módosított keresetében megjelölt ezen kártételek esetében a károsodás ténylegesen bekövetkezett volna.

A folytatódó eljárásban emellett a felperes a keresetét akként módosította, hogy a továbbiakban már csak az R. 17. §-a szerinti kamat, illetve másodlagosan a Ptk. 301. §-a szerint számított kamat megfizetésére kérte kötelezni az alperest, hivatkozva arra, hogy a ténylegesen bekövetkezett vagyoni kárát bizonyítani nem tudja.

Mindezekre tekintettel az ítéltábla a közbenső ítélet anyagi jogerejét csak az alperes jogellenes és felróható magatartásának megállapítására kiterjedően határozta meg. Mellőzi ezért az elsőfokú ítélet indokolásából az igénybejelentő lapok késedelmes és szabálytalan benyújtására vonatkozó megállapításokat, különös tekintettel arra, hogy az alperes által e tényekre hivatkozással a jogerős közbenső ítélet ellen előterjesztett perújítási kérelmet az elsőfokú bíróság az első fokon jogerőre emelkedett 1.P.21.627/2006/4. számú végzésében, mint érdemi tárgyalásra alkalmatlant elutasította.

Vizsgálta ugyanakkor az ítéltábla a kártérítési felelősség további, a Ptk. 339. §-ának (1) bekezdésében meghatározott elemeit, így a felperes módosított keresetében megjelölt konkrét kártételek tényleges bekövetkezésének tényét, illetve azt, hogy azok okozati összefüggésben állnak-e az alperes jogellenes és felróható magatartásával.

A Ptk. 355. §-ának (4) bekezdése értelmében kártérítés címén a károkozó körülmény folytán a károsult vagyonában beállott értékcsökkenést és az elmaradt vagyoni előnyt, továbbá azt a kárpótlást, vagy költséget kell megtéríteni, amely a károsultat ért vagyoni és nem vagyoni hátrány csökkentéséhez, vagy kiküszöböléséhez szükséges. A felperes által érvényesített kár a módosított kereset tartalmazta ténybeli adatok szerint az elmaradt jövedelem egyik sajátos esetének, az elmaradt megtakarításnak felel meg, amely amiatt következett be, hogy előadása szerint saját vagyona terhére kellett finanszíroznia az intézmény működését a folyósítás felfüggesztése alatt. Addig az időpontig tehát, amíg a normatív hozzájárulás teljes összegét kézhez nem vette, amely így a tényleges vagyonkiesését nyilvánvalóan pótolta, attól a haszontól esett el, amelyet finanszírozás hiányában a saját vagyona termelt volna. Az R. 17. §-ának a perbeli időszakban hatályos (5) bekezdése valóban előírta, hogy a közigazgatási hivatal az ott szabályozott külön feltételek fennállása esetén kamatot köteles fizetni a fenntartónak a hozzájárulás késedelmes folyósítása esetén. Miután azonban épp a különös feltételek szerint a kamatfizetési kötelezettség a hiány költségvetési év átlagában számított mértékétől függött, annak esedékessége az éves elszámoláshoz volt kötött. A felperes arra helytállóan hivatkozott, hogy a kamat kiutalására a folyósító szerv az éves elszámoláskor hivatalból, külön erre irányuló kérelem nélkül volt köteles. Ugyanakkor a perbeli esetben, noha a késedelem az alperes jogelődjének volt felróható, az éves elszámolás és ennél fogva az R. szerinti kamat fizetési kötelezettség időpontjában a normatív hozzájárulás megállapítása és folyósítása már a területi államháztartási hivatal hatáskörébe tartozott.

A felperesnek tehát az elsődleges keresete megalapozottságához a perben azt kellett bizonyítania, hogy jogosult lett volna az R. 17. §-ának (5) bekezdése szerinti kamatra a közigazgatási eljárásban, annak folyósítása azonban az alperes jogellenes és felróható mulasztása következtében maradt el. A hatásköri változások folytán azonban, noha az alperesnek a támogatás folyósításának késedelmessége felróható volt, az alperes a megszűnt hatáskör hiányában a kamat kifizetéséről már nem rendelkezhetett. Ennek elmaradása tehát nincs okozati összefüggésben az alperesnek felróható késedelemmel. Az okozati összefüggés hiányában ezért az elsőfokú bíróság szükségtelenül vizsgálta azt, hogy a felperes esetében a R. szerinti kamat kifizetésére való jogosultság külön feltételei fennálltak-e. A felperes által az R. szerinti kamatban megjelölt kár tehát azon túl, hogy

egyfelől nem adekvát az elmaradt megtakarításra vonatkozó ténybeli előadással, az okozati összefüggés hiányában elmaradt jövedelemként sem érvényesíthető az alperessel szemben.

Az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy a felperes másodlagos, a Ptk. 301. §-án alapuló kereseti kérelme sem volt teljesíthető. A Ptk. 301. §-a a polgári jogviszonyból eredő pénztartozások késedelmes, lejáratot követő megfizetése esetén illeti meg a jogosultat, és amint arra a felperes helyesen hivatkozott, lényegében az idegen pénz használatáért járó ellenértékként a késedelem objektív szankciója. Mindebből következően azonban a kamatfizetési kötelezettség feltételez egy polgári jogi jogviszonyból származó főkövetelést is.

A peres felek között azonban a normatív állami hozzájárulás kifizetésére vonatkozóan közigazgatási (közjogi) jogviszony állt fenn, amelynek elemeit az R. szabályozta. A felperes e közigazgatási jogviszony alapján volt jogosult, mint intézményfenntartó az állami támogatás folyósítására, a felperes e követelése tehát nem polgári jogi jogviszonyból származott.

Kétségtelen, hogy az alperes károkozó magatartása azonban, minthogy a károkozás kötelemfakasztó tény, már polgári jogi jogviszonyt hozott létre a felek között. Ahhoz azonban, hogy e jogviszonyban az alperest a Ptk. 301. §-a szerinti kamatfizetési kötelezettség terhelje, a felperesnek tényleges vagyoni értékcsökkenést, elmaradt vagyoni előnyt, illetve konkrétan felmerült költségeket, mint a polgári jogi jogviszonyból származó kárt kellett volna főkövetelésként bizonyítania. A felperes azonban a perben kifejezetten úgy nyilatkozott, hogy a magánvagyonát ért kár bizonyítására nem képes. A Ptk. szabályai viszont nem teszik azt lehetővé, hogy más jogágak szabályozta jogviszonyok alapján járó fizetési kötelezettség késedelmes teljesítése külön jogszabályi rendelkezés hiányában polgári jogi szankciót vonjon maga után.

Vizsgálta az ítéletábra azt is, hogy teljesíthető-e a felperes keresete a Ptk.

359. §-ának rendelkezései alapján. E jogszabályi rendelkezés szerint abban az esetben, ha a kár mértéke - akár csak részben - pontosan nem számítható ki, a bíróság a károkozásért felelős személyt olyan összegű általános kártérítés megfizetésére kötelezheti, amely a károsult teljes anyagi kárpótlására alkalmas. E rendelkezés alkalmazására azonban csak abban az esetben kerülhet sor, ha a kár bekövetkezte biztos, de a mértéke bizonytalan, mert vagy nincs elfogadható mérce a már bekövetkezett, vagy jövőbeli kár felmérésére, vagy a kár mértékének pontos megállapítását objektív bizonyítási nehézségek gátolják.

A perbeli esetben azonban e feltételek nem álltak fenn. A felperes egyéni vállalkozóként látta el az intézményfenntartói feladatokat, a vonatkozó számviteli szabályok szerint tehát nem lett volna akadálya az 5 hónapig saját vagyonából történt finanszírozás következtében elszenvedett kára bizonyításának. A felperes keresetét 2002. január 30-án terjesztette elő, ezen időponttól kezdődően alappal kellett tehát számítania arra, hogy a kár bekövetkeztét és annak mértékét illetően bizonyítási kötelezettsége lesz. Nem lett volna akadálya annak, hogy mind az ő, mind az intézmény 2000-ben, illetőleg 2001-ben vezetett számviteli nyilvántartásai alapján a kára pontos összegét bizonyítsa. Amint arra a Legfelsőbb Bíróság

a PK. 49. számú állásfoglalásában is rámutatott, az általános kártérítés megítélésének még pusztán az okból sem lehet helye, ha a kár mértékének megállapítása terjedelmesebb bizonyítást kíván. Adott esetben azonban a számviteli nyilvántartások alapján egyszerű könyvszakértői bizonyítással meg lehetett volna állapítani az esetleges elmaradt megtakarítás vagy jövedelem (költségek és közterhek nélküli nettó) mértékét.

Alaptalanul támadta a felperes fellebbezésében az elsőfokú ítéletnek a perköltségre, illetőleg a kereseti illeték megtérítésére vonatkozó rendelkezéseit is. A felperes perlekedése a közbenső ítélet ellenére sikertelennek bizonyult, ezért a perköltség viselésénél a Pp. 78. §-ának (1) bekezdését kellett alkalmazni. Miután azonban az alperes az elsőfokú ítélet perköltségre vonatkozó rendelkezését nem fellebbezte meg, e rendelkezésen az ítéltábla az alperes javára nem változtathatott. A 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. §-ának (2) bekezdésére figyelemmel viszont nem talált alapot a kereseti illeték megosztására sem.

A kifejtett indokokra tekintettel az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. §-ának (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

A fellebbezési eljárásban is pervesztes felperest a Pp. 75. §-ának (1) és (2) bekezdése alapján kötelezte az alperes javára fellebbezési eljárási költség viselésére, amelynek mértékét a Pp. 75. §-ának (1) és (2) bekezdése alapján állapított meg.

A felperes ugyancsak pervesztességére tekintettel köteles a tárgyi illetékfeljegyzési jog folytán állam által előlegezett fellebbezési illeték megtérítésére. (6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. §-ának (2) bekezdése)

D e b r e c e n, 2007. november 9. napján

Dr. Csiki Péter sk. a tanács elnöke, Süliné dr. Tózsér Erzsébet sk. előadó bíró, Dr. Veszprémy Zoltán sk. bíró

A kiadmány hitelül:

- kiadó -